

V posledních desetiletích se zásadně změnila potřeba toho, co by člověk měl znát a umět, aby se uplatnil v životě a našel svoji niku – domov, smysluplné povolání a poslání.

Nepružný vzdělávací systém nevede k rozvoji osobnosti a specifického nadání. Výsledkem je mírně gramotná lidská monokultura, slepě napodobující jednotné povrchní a pochybné vzorce chování a života.

Monokultury – jak v přírodě, tak v lidské společnosti – jsou neekonomické, zranitelné a nebezpečné pro vše jedinečné a odlišné, pro biodiverzitu. Šíření takového pseudovzdělání po celém světě nemůže vést k trvale udržitelnému rozvoji.

Vzdělání pro trvale udržitelný rozvoj:

- 1. Velmi brzy podporovat specializaci podle schopností dítěte a potřeb komunity.** Chudé země nepotřebují gramotnější vojáky, ale dělbu práce a složitý systém různých profesí, který vede k racionálnímu využívání zdrojů – jak to ukázala historie Evropy. Učitel má učit především **logickému, racionálnímu, samostatnému a tvůrčímu uvažování** a pomáhat s volbou profese.
- 2. Vyžadovat především stále vzdělávání učitelů, nejlépe doplněné praxí:** většina mládeže je dnes díky informačním technologiím schopna rychlého, tvůrčího a dostatečně abstraktního myšlení. Je pravděpodobné a na mnoha příkladech prokázané, že učitelé, kteří prošli několikaletou praxí a stále se sami vzdělávají, mohou dnešním dětem zprostředkovat daleko lepší a praktičtější znalosti a životní postoje, zejména v technických oborech, než samolibý „profesionální pedagog“, který je od 6 let do důchodu jen ve škole. Základní pedagogické vzdělání je ale i u praktiků nezbytným předpokladem úspěšného působení.
- 3. Bránit skutečnou demokracii:** povyšování či ponižování některých profesí resp. celých profesních skupin je popíráním demokracie, šikanou a nepřijatelným zasahováním do trvale udržitelné organizace společnosti. Stratifikace dnes začíná už ve školách špatným přístupem učitelů.
- 4. Nedávat práce schopným lidem nic zadarmo:** vázat poskytování jakýchkoli dávek a darů na povinnosti odpovídající schopnostem obdarovaného. Rozdávání životních potřeb bez nároků na práci je v podstatě popřením základní lidské vlastnosti, tvůrčího potenciálu, a ničením podstaty lidské existence a skutečného štěstí. A také – **parazity nelze podporovat bez ohledu na původ.**
- 5. Revidovat v Evropě zákaz dětské práce:** samozřejmě nepřipustit práci na úkor vývoje a vzdělání, ale několik hodin fyzické resp. řemeslné práce týdně by zejména v Evropě umožnilo zachovat rychle se vytrácející tradiční pracovní schopnosti a také rodinnou a sociální soudržnost.
- 6. Zvýšit podporu amatérského sportu a amatérské kultury,** které jsou základem zdravého vývoje (nejen) mladé generace. Učitelé i jiní vedoucí **mimoškolních** aktivit (nejen vrcholových) by měli být uznáváni a patřičně odměňováni.
- 7. Podporovat systém „druhé volby“ studia a profese místo prodlužování základního univerzálního vzdělání.** Řada lidí přijde teprve časem na to, jaké znalosti ke svému uplatnění skutečně potřebuje. Obnovení nebo úplná změna profesní přípravy, zejména ve vyšším věku, je jediným řešením disproporce mezi prodlužujícím se věkem a zrychlujícími a měnícími se požadavky technického vývoje. Zlepšit přístup ke vzdělání bez ohledu na věk, rozumně řešit finanční spoluúčast studentů a státu.
- 8. Podporovat trvalé celoživotní vzdělávání také v praktických oborech:** lidská inteligence se vyvinula ve světě bez počítačů. I ve vyspělé společnosti je třeba rozvíjet zručnost a konkrétní dovednosti. I pro starší zájemce oživit upadající učňovské školství a výuku praktických řemesel a profesí.
- 9. Podporovat postupný, nikoli jednorázový odchod do důchodu – a také postupné zapojení žen na mateřské dovolené.** To znamená umožnit i těmto skupinám další vzdělání a zejména práci na částečný úvazek, podporovat systém vzájemného zaměstnávání (jaký má např. Francie), vyžadovat účast obou rodičů na výchově a posilovat mezigenerační soudržnost.
- 10. Environmentální výchova** má směřovat k zájmu a zodpovědnému vztahu k okolí, jak bezprostřednímu, tak k širšímu prostředí lidské existence.

Najít **formy přímého kontaktu s přírodou i vlastního seznámení s cennými prvky** okolní krajiny, s rostlinami, zvířaty a ptáky jako její přirozenou a nutnou součástí, **a také se zemědělstvím**, ze kterého naše civilizace vzešla.

Informovat **o dopadech moderní civilizace a o národních i mezinárodních legislativních a dobrovolných aktivitách zaměřených na trvale udržitelný rozvoj.** Obecná nevědomost a ignorance v environmentální oblasti jsou neuvěřitelné.

Korigovat nevědecké bludy a fámy a upozorňovat na reálná nebezpečí.

Jen osobně angažovaný učitel může vést žáky a studenty, kterým dnes často chybí příklad v rodině, k zodpovědnému přístupu k přírodě i společnosti